

Slovenski dom

Štev. 61

V Ljubljani, v torek, 16. marca 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujeje
Izjava Unione Pubblicità Italiana & A. Milano

Uredništvo in administracija: Kopitarjeva & Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva & Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provincia italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana & A. Milano

Italijanska podmornica potopila 23.500 tonski angleški parnik

Uspeh nemških motornih torpedovk pred tunizijsko obalo - Dva angleška
rušilca potopljena, dva poškodovana

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1024
pravi:

Slabo vreme je omejevalo kopne in letalske nastope v Tuniziji. Topniški strelji so uničili eno nasprotnikovo letalo.

Nad Sicilijskim prelivom so nemški lovci v boju zbili angleški dvomotornik.

Naši letalski torpedniki so v vodah pred Benom napadli konvoj, ki so ga spremljale ladje in letala, ter so s torpedi zadeli en parnik velike mere.

V noči na 14. marec so se nemške motorne torpedovke pred tunizijsko obalo spopadle s skupino angleških torpednih rušilcev. Od teh sta dva bila potopljena, dva pa zadržana, ne da bi na nemški strani bilo kaj izgub.

Na Atlantskem morju je naša podmornica pod poveljstvom poročnika bojne ladje Gianfranca Gazzana iz Milana potopila angleško čezoceansko ladjo »Empress of Canada« (23.500 ton), ki je vozila čete.

Italijanski protipodmorniški čolni, ki preže ob severovzhodni obali Crnega morja, so napadli skupino ruskih motornih torpedovk in motornih oglednic, dve poškodovali in se nepoškodovani vrnili v oporišče.

Nasprotnikova letala so preletela ozemlje v pokrajini Frosinone ter kraj Pozzallo (Ragusa) ter povzročila znatno škodo. Med prebivalstvom v Pozzallo je bil en mrtev.

Vojni dopisnik o padcu Harkova

Berlin, 16. marca. s. Vojni dopisnik je podal nekaj zanimivih podrobnosti o ponovni zasedbi Harkova ter poudarja, da je do tega uspeha prišlo po dveh važnih dejstvih: nemški napad je bil zelo nagel in silen, drugič pa je nemška pehota odlično sodelovala z letalstvom. Popisal je, kakšni so kraji okrog mesta, in poudaril, da je bohotno

Spet je 14 ladij s skupno 92.000 tonami šlo na morsko dno

Po padcu Harkova napreduje nemški napad pri Bjelgorodu — Vroči boji pri Staraji Rusi, kjer so bili sovjetski napadi odbiti — Hude sovjetske letalske izgube

Hitlerjev glavni stan, 16. marca. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole posebno uradno vojno poročilo:

Naše podmornice dalje uspešno nastopajo. Ob vzhodni obali južne Amerike so napadle močno zavarovan ladijski sprevid in potopile 7 parnikov s skupno 49.000 tonami, nadaljnji parnik pa je bil

torpediran, vendar njegove potopitve zaradi hude obrambe ni bilo mogoče opazovati.

Razen tega je bilo 7 nadaljnjih ladij s 43.000 tonami potopljenih na ostalih operacijskih področjih Atlantika.

Tako je končno zopet 14 ladij s skupno 92.000 tonami svoje vožnje za Anglijo na dnu morja.

Hitlerjev glavni stan, 16. marca. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Kakor je bilo javljeno že v posebnem poročilu, je bil včeraj protinapad, s katerim so skupine južnih vojsk po večtedenskih borbah vrgle nasprotnika nazaj čez Donec, kronan s posebnim uspehom. Po srditih borbah, ki so trajale ves večerni dan, so napadali oddelki ob uspešni podpori letalstva, z uspehim manevrom s severa in vzhoda zopet zavzeli mesto Harkov. Nasprotnikovih izgub v moštvu in vojnem blagu še ni bilo mogoče preccniti.

Jugovzhodno in severno od mesta tja do poročja okrog Bjelgoroda so naše napadalne divizije vrgle nasprotnika dalje proti vzhodu.

Zahodno od Bjelgoroda so skušale sovjetske čete napredovati nemški napad ustaviti z novimi silami. Sovjetski protinapad se je zrušil z velikimi krvavimi izgubami. Pri tem je pehotna divizija »Velika Nemčija« v sodelovanju z letalstvom uničila 44 oklepnikov, izmed 60, ki so napadala.

Na srednjem bojišču so se izjalovili številni med seboj nepovezani nasprotnikovi napadi.

Na bojnem odseku pri Staraji Rusiji je nasprotnik po močni topniški pripravi, z uporabo oklepnega orožja in sodelovanjem bojnih letalcev ponovno prešel v napad. Sovjetski oddelki so bili v ogorčenih borbah vrženi nazaj.

Letalstvo je uničilo na vzhodnem bojišču pri dveh lastnih izgubah 64 sovjetskih letal.

Nemške podmorske sile so potopile ob kavkaški obali pred Tuapsejem 7000 tonsko sovjetsko petrolejsko ladjo.

Pri napadu proti obali zahodnega zasedenega ozemlja so bili sestreljeni v letalskih bojih 4 »Spitfire«, med posameznimi poletji nad Porurjem pa še 4 druga letala.

Nemško letalstvo je z brzimi bojnimi letali napadlo podnevi vojaške cilje na angleški vzhodni obali. V noči na 15. marca pa so oddelki brzih bojnih letal izvedli močan napad na ladjedelnico v Sunderlandu. Eno nemško letalo se ni vrnilo.

Berlin, 18. marca. s. Kot dodatek k včerajšnjemu posebnemu poročilu nemškega vrhovnega poveljstva je nemški poročevalski urad objavil tole: Po novi potopitvi 14 nasprotnih ladij s skupno 92.000 tonami je bilo v prvi polovici meseca marca doslej potopljenih vsega 74 trgovskih ladij s skupno 471.000 tonami. Poleg tega je podmorniško orožje odneslo velik uspeh s potopitvijo prevozne ladje »Empress of Canada«, ki je bila polna čet.

Smrt matere podtajnika za zunanje zadeve

Perugia, 16. marca. s. Snoči je umrla gospa Helena Bastianini, mati državnega podtajnika za zunanje zadeve.

»Uradno poročilo o nasprotnikovih bedastocah«

Rim, 16. marca. s. Včerajšnje »uradno poročilo o nasprotnikovih bedastocah« pravi: List »News Review« piše: »Na Balkanu je nenadno izginil general Lorenzo Dalmazzo, glavni nadzornik vojske v Albaniji. Kolikor se je izvedelo do zdaj, ni bil ne ubit, ne ugrabljen, ne ranjen, ne zajet po rodoljubih. Kar izginil je, ko je bil na dopustu in je s službenim avtomobilom potoval na dodatna nadzorovanja. Precej vrednotno je, da albanški gverilci o tem čudnem dogodku kaj vedo.« List navaja še druga, že znana poročila o delovanju gverilcev in zaključuje: »Albanija je močno izkrcenavšice za zaveznike čete, delovanje domoljubov pa povzroča sive lase v Rimu.«

List »Daily Sketch« prinaša iz Züricha Reuterjevo poročilo, v katerem med drugim trdi, da si je Duce moral dolgo časa prizadevati, da je nemško poveljstvo dovolilo poslati italijanske čete v domovino. List objavlja dalje še tole: »Italijanska vlada si prizadeva prikriti novico o prijetju velikega števila svojih uradnikov, ki so jih zalotili, da so spekulirali s prodajo dovoljenj za pot v tujino. V zadnjih treh mesecih je bilo prodanih čez 700 takih dovoljenj Italijanom, od katerih jih je mnogo na zelo uglednih mestih. Izseljevanje se je usmerjelo v Švico. Gibanje se je začelo po Rommelovem porazu v Tripolisu ter jasno dokazuje maldoduje, ki navdaja italijanske boljše sloje. Pravi, da so za nekatera dovoljenja plačevali več kakor po 100.000 lir.

Podaljšanje ameriškega zakona o najemanju in posojanju

Buenos Aires, 12. marca. s. Kadar gre za trgovske posle pozabijo Amerikanci na stranke ter se znajdejo vsi v soglasju. Novi dokaz za to je glasovanje o podalšanju zakona o posojanju in dajanju v najem. Poslanska zbornica je zakon podaljšala za leto dni s 370 glasovi proti 6. Nič manj se ni izkazala komisija za zunanje zadeve v senatu, ki je podaljšanje odobrila enoglasno.

Cilji in nameni angleških letalskih napadov na italijanska in nemška mesta

Bukarešta, 16. marca. s. Razpravljajoč o učinku nasprotnikovega bombardiranja italijanskih in nemških mest, ugotavlja romunski tisk, da so ti napadi angleškega letalstva napadi na omiko, kajti angleški in ameriški piloti so doslej razušili mnogo spomenikov, cerkva in umetniških del. Kar počenja angleško letalstvo nad Nemčijo in Italijo, je takšno divjaštvo, ki bi ga mogla ukazati edino Moskva. To je divjaštvo, ne pa slavno vojaško dejanje Angležev, ki ubijajo ženske, starce in otroke in uničujejo reči, ki jih noben denar ne bo mogel več obnoviti in ki sploh ne vplivajo na vojaško silo napadenih držav.

München, 16. marca. s. List »Abendzeitung« poroča o razpravah, ki jih imajo v Angliji, o nujni potrebi ojačitve letalske voje proti civilnemu prebivalstvu nasprotnih narodov. List poudarja izjavo britanskih tehnikov, čes da se bolj izplača razbiti stanovanja 500 delavcev kakor pa zadeti tovarno, v kateri delajo. Nato omenja tudi izjavo britanskega letalskega ministra, ki je povedal, da je danes v Nemčiji nad milijon ljudi brez strehe. V kolikor ti besnosni izlivi in izrazi uničevalnega sovraštva niso niti stari niti novi v zgodovini britanskega naroda, skuša nemški list označiti nagibe, ki vodijo Britance k temu, da prav v tem trenutku zapovedujejo tak nečloveški

Razlage o obisku angleškega zunanjega ministra v Ameriki

Bern, 16. marca. s. Švicarski razlagalec smatrajo Edenov obisk v Washingtonu kot nujno potrebno dopolnilo konferenci v Casablanci, zakaj zdaj prevladuje povsem ta vtis, da sosa-

nek v omenjenem maroškem mestu še daleč ni prinesel — kakor je marsikdo upal — potrebne jasnosti glede odnosov med zavezniški, bodisi z ozirom na vojne smerice, ali pa glede na diplomatsko politične načrte. Vsekakor po zadnjem sestanku med Churchillom in Rooseveltom ni manjkalo nasprotij med sovražniki osi in pokazala so se — kakor je vsak lahko ugotovil — trenja med Rusi in Anglosaksonci. Zato obiski nekaterih osebnosti pri razgovorih vzbujajo jasen vtis, da je bilo pri teh razgovorih kot najglavnejše vprašanje ameriško-angleško-ruskih odnosov.

Medtem pa dopisniki iz Londona poudarjajo, da britanska prestolnica z nemirom gleda na vedno hujše podmorniške nastope, nasiope, ki bi jih lahko podpiralo tudi nemško površinsko ladjstvo. Ti nastopi — pravijo v Londonu — imajo očividno ta cilj, da bi zmešali ladijske prevode, ki vozijo za Rusijo razno blago in prevažajo čete, s katerimi naj bi zavezniški vdrl na evropsko celino. To zmedo pa bi lahko še bolj povečali pogumni nemški letalski napadi na Veliko Britanijo. Skratka, obstoji strah, da bi Nemci utegnili vrniti britanskim otokom in britanskim zaveznikom isto, kar bi zavezniški dali občutiti evropski trdnjavi s svojimi napadi na industrijska mesta in na prometne zveze in z majanjem nasprotnikove morale. Zavezniško vrhovno poveljstvo se povsem zaveda te morebitnosti — pravijo v Londonu — in tudi Churchill bo nekega dne opomnil poslansko zbornico in prebivalstvo na to in povabil ljudstvo, naj zaupa in naj bo tudi čimbolj čuječe.

Vesti 16. marca

Rusija ne more sama Nemčije spraviti na kolena, sedaj ni čas za razprave glede nalog po vojni, pač pa se moramo kar najbolj strniti z zavezniški, piše newyorški list »New York Times«, ko razpravlja o ruskem umiku pri Harkovu.

Roosevelt na časniskem sestanku ni hotel dati nobene izjave glede odnosov med Sovjetsko Rusijo in Združenimi državami, rekel pa je, da Rusija namerava poleg baltskih držav zasesti tudi tisti del Poljske, ki so ga zasedli pred vdorom Nemcev. »New York Daily News« pa piše, da to jasno kaže, da odnosi med Sovjetsko Rusijo in Združenimi državami niso več taki kakor so bili.

Ameriška zbornica je zavrnila načrt za enoletno podaljšanje zakona o posojanju in najemanju. Med razpravo je dejal republikanec Smith, da ta zakon spravlja v nevarnost oboževane napore in bi nam lahko prinesel izgubo vojne. Vsi norveški listi objavljajo Quislingov oklic Norvežanom, naj se prostovoljno javijo za boj proti boljševizmu. Za vsak evropski narod pravi oklic, je prva dolžnost, da napne vse sile, da se pobije boljševizem. Na Norveškem bodo ustanovili »Pasergraderregiment« Norvege, v katerem se bodo bojevali norveški prostovoljci.

Trgovska pogajanja med Nemčijo in Turčijo

Carigrad, 15. marca. s. Listi poročajo o bližnjem prihodu nemškega ministra dr. Clodiusa v Ankaru. Minister bo vodil pogajanja za sklenitev turško-nemške pogodbe.

Ameriška sodba o vojaški sili osnih držav

Buenos Aires, 16. marca. s. List »New York Herald Tribune« v članku o vojaških silah osi pravi med drugim: Našega evropskega nasprotnika bo težko premagati. Ina na razpolago še veliko sil in se lahko upira tudi trdim udarcem. Oso letalstvo je prvorazredno in ga je še vedno treba imeti za močno. Da bi ga nadvladali, morajo zavezniški doseči izredno premoč, zavezniška letalska izdelava pa mora mesečno doseči najmanj 15.000 letal. Ako hočemo pripraviti vpad v evropsko celino, ne smemo pozabiti na nasprotnikove kopenske sile, ki so trdovratne in izkušene, kajti za seboj imajo štiri leta vojnih nastopov.

Zakon o kmetijski mobilizaciji v Romuniji

Bukarešta, 16. marca. s. V Romuniji so včeraj razglasili nov zakon za kmetijsko mobilizacijo. Zakon določa večje narodno sodelovanje pri kmetijskih delih in ureja vsa vprašanja glede delovne sile v kmetijstvu.

Bolgarske naloge v sedanjih dneh

Sofija, 16. marca. s. Prometni minister Radoslav je imel v Trnovem pred več tisoč železničarji velik govor. Sedajni čas, je dejal minister, zahteva največje prisrčnosti v odnosu med vlado in ljudstvom. Bodetnost združena in neodvisne Bolgarie je za zmerom zagotovljena, kajti mi smo na strani osi in to ustrezno našim koristim. Bolgarija neče od nikogar nič, dopustila pa tudi ne bo nobenemu bližnjemu ali daljnemu sovražniku, da bi stopil na bolgarska tla ali pa napadel njeno neodvisnost. Nato je minister odločno nastopil proti komunizmu, ki je nasprotnik vere in družine in zasebne lastnine, ki so temeljne dobrine bolgarskega narodnega življenja.

Evropa — cena za sovjetsko pomoč Angliji

rim, 16. marca. s. Po »Timesovem« članku od 1. marca, ki se je na vsi moč zavzemal za to, da je nujno potreben sporazum med Mosko in Londonom za hrbtno Evrope, objavlja zdaj revija »New Stateman and Nation« naslednje, še nasilnejše besede:

Anglija je prepričana, da brez Sovjetske Rusije ne more zmagati in je pripravljena plačati za podporo Sovjetov vsako ceno, celo odreči se gospodstvu nad Evropo. Angleži so zdaj sneli vse rokavice. Nič več se ne sramujejo javno govoriti, da morajo vojno za Angleže in Amerikance dobiti ruski vojaki, ter priznavajo zmagovalcu-Rusu pravico zahtevati nagrade za vojske, ki jih pošoja in daje v najem bogataškim državam. Cena, ki jo zahtevajo Sovjeti, je gospodstvo nad Evropo. London je pripravljen to ceno plačati.

Besede, ki sta jih napisala »Times« in revija »New Stateman and Nation«, hočejo prepričati o tej nujnosti tiste kroge, ki se s to ceno ne morejo sprijazniti. S takšno kupčijo meče London tristoletno angleško sporočilo v morje. V zadnjih tristo letih je londonska trgovska četrt, ki je po vrsti premagala Španijo, Holandijo ter Francijo, Napoleona in Hohenzollernece, bila tako prebrisana, da je postala gospodujoča politična sila na evropski celini.

To tradicionalno pojmovanje je navdajalo Anglijo tudi v trenutku, ko je napovedala vojno osim državam, toda takrat se je vojna v rokah Anglije razširila. London je izgubil zgodovinsko vojaško pobudo. Ko je izpodletela stoletna angleška taktika, vladati z zlatom, se je Anglija znašla proti vsemu pričakovanju v takšnem položaju, da ne more več oboroževati in voditi nobene zveze ter se je neprevidno vrgla v naročje Združenih ameriških držav in Rusije. Nesposobnost Združenih držav, da bi s svojo vojaško silo odločile vojno, je zelo okrepila diplomatski položaj Sovjetske Rusije. Sovjeti so danes vojaški gospodar Anglije. Moskva daje to Londonu tudi čutiti. Trgovci iz londonske trgovske četrti so sklonili svojo nadvse ponosno glavo pred novim političnim dejstvom in so vprašali Mosko: »Koliko velja?« Moskva je odgovorila: »Evropa!« Londonski trgovci so podpisali ustrežajoče nakazilo na banko zgodovine.

Med Evropo in boljševiško Rusijo se zdaj odigrava dramatičen boj. London se je lastnoročno umaknil iz tega dogajanja. Njegove vojske in njegovo slovito brodogradništvo niso danes nič drugega ko pomožne in drugovrstne sile v sovjetskem vojnem vodstvu tako, kakor so v Aziji drugorazredne in pomožne sile severno ameriškega vojnega vodstva.

Evropa bo s svojo zmago nad Rusijo pokazala Angliji, da je za skledico leče prodala ev-

Ducejeva Befana za otroke železničarjev v Zalogu

Dne 8. t. m. zjutraj, je razdelil železničarski Dopolavoro ljubljanske pokrajine v Zalogu okoli 1000 zavojev, darov Ducejeve Befane.

Lepa mladinska manifestacija se je vršila v dvorani tamkajšnje posadke, ki jo je dal na razpolago poveljnik, ki je slavnostno skupno s poveljnikom železničarske postajne milice predsedoval.

Pri manifestaciji je bil prisoten predsednik Dopolavora železničarjev, ki je s pomočjo imenovanih in tovariša Bertija razdelil darila.

Slovesnost se je zaključila s pozdravom Duceja, ki ga je odredil poveljnik posadke, vsi prisotni otroci so dvignili roke v rimski pozdrav.

Ing. Guerra si je nato ogledal prostore, ki bi bili primerni za krajevni odsek železničarskega Dopolavora, ki bo začel v kratkem času delovati v Zalogu.

Prireditve železničarskega Dopolavora

V dneh 6. in 7. t. m. je priredila glasbena sola, odsek »Concordia-Sloga« železničarskega Dopolavora, 2. in 3. produkcijo za svoje gojence z obširnimi in pestrim sporedom. Spored je vse-

boval dela Mozarta, Diabellija, Gordanja, Paganinija, Vivaldija, Handela, Schuberta, Duškina, Svetela.

Obema produkcijama je prisostvovala množica izbranih občinstva, družinskih članov, gojencev in ljubiteljev glasbe, ki so sledili izvajanju glasbenih točk z živahnim zanimanjem in nagradili mlade gojence s plaskanjem.

Posebno so se odlikovali: Bešter Helena, solistka 1. razr. šole g. Lovše, Mauser Dušan, klarinet, 2. razr. šole g. Gregorica, Sovre Savo, gosli, 1. razr. Sušteršičeve šole, Makoter Marjan, solo petje, šola g. Lovšetove, Pekle Vladimir, flavta, 3. razr. Čampove šole, Gregorin Miro, solo petje, šola g. Lovšetove, Tanzig Branka, klarinet, 3. razred šole g. Strukelj, Patik Maruška, solo petje, 3. razred šole g. Lovšetove, Mlakar Mira, violina, šola g. Sušteršiča, Perle Fedor, klarinet, 2. razr. šole g. Hladnik, Čare Anton, kitara 2. razr. Prekove šole, Rodič Zdenka, klarinet, 2. razr. šole gđ. Nolljeve, Smrekar Danica, violina 3. razr. Sušteršičeve šole, Intihar Silva, solo petje 2. razr. g. Lovšetove, Zelenko Vlado, klarinet 3. razred šole g. Hladnik, Pritekelj Milan, klarinet, 5. razred Gregorčeve šole.

Deseti simfonični koncert

Po prejšnjem devetem in ljudskem koncertu plesne glasbe, ki je nudila užitek ne preveč zahtevnemu glasbenemu občinstvu, je bil snovi v veliki unisonski dvorani deseti simfonični koncert resne, prave in čiste glasbe. Na snovnem sporedu so bila odigrana dela skladateljev: Saše Santel: Suita za godalni orkester, G. Tartini: Koncert za violončelo in orkester v d-duru, F. Schubert: Rozamunda in F. Liszt: Preludij.

Spored je obsegal dva dela: prvi dve točki je izvajal godalni orkester, drugi dve pa zopet naš veliki simfonični orkester. Kot prva glasbena točka je bila izvajana Saše Santelova Sonata za godalni orkester, ki je bila snovi prvič v celoti izvajana, in sicer ob skladateljevi 60. letnici. Suita je po svoji melodiki in zanimivi ritmiki vsekakor zaslužila, da začne snovni koncert: posebno so ugajala nekatera mesta z violinskimi in čelo-soli. 60. letni skladatelj se je za navdušen sprejem svoje Suite zahvalil iz orkestra, čigar zvest član je.

Osrednja točka je bila G. Tartinijev Koncert za violončelo in orkester v d-duru v štirih stavkih: Largo, Allegro, Grave, Allegro. Soli za violončelo je z zavajanja vredno tehniko odigral na pamet solist na čelu g. Čenda Šedlbauer ter za svoje umetniško izvajanje žel obilno priznanje ter šopek rož.

Kljub sicer številnemu godalnemu orkestru pa koncertni poslušalec dobi vtis, da je za take stilno in komorno zahtevne glasbene točke unisona dvorana prevelika, saj je godalni orkester z nalašč zanj zloženimi skladbami prvenstveno bil namenjen za izvajanje v manjših koncertnih prostorih in zaključeni družbi. — Morda pa je naš glasbeni okus še premalo prefinjen za tovrstno glasbo, ali pa nas je prevzel in začaral veliki simfonični orkester s svojimi fortissimi v najbogatejših zasledbah vseh možgih instrumentov, godal, pihal in tolkah, da smo manj dovzetni za to vrsto prefinjene muzike!

Po kratkem odmoru je veliki simfonični orkester zaigral F. Schubertovo Rozamundo,

predigro za njegovo istoimensko opero. Schubert je tudi pri nas zelo znan in priljubljen skladatelj, saj ni skoraj izobraženca, kateremu ne bi bila znana vsaj ena njegovih lirskih melodij, bodisi katere pesmi, ali pa simfoničnih del: med temi je bila tudi v tej koncertni sezoni že dvakrat izvajana njegova M-mol simfonija, imenovana »Nedovršena«, katero je pred leti populariziral med najširše kino občinstvo zvočni film. Zato ni čuda, da je ta operna predigra bila navdušeno sprejeta.

Visek snovnega koncerta pa je bila vsekakor Lizstova simfonična pesnitev »Preludij«, ki spada med njegova dela tako imenovane programne glasbe. Po svojem vodilnem motivu, po izredno barvitih in bogati instrumentaciji je ta simfonična pesnitev nudila tako čudovito zvočne učinke, da bi si jo gotovo želeli ponovno slišati na koncertu, čigar spored bo sestavljen iz najbolj priljubljenih in najuspešnejših točk nekaterih simfoničnih koncertov, kot je to bilo že na enem izmed letošnjih. Tako je večina poslušalstva bila posebno navdušena z drugo polovico koncerta. Koncertno prireditelje so s svojim obiskom počastili tudi Ekse, poveljnik Armadnega zbora general Gambarja, zvezni tajnik in zastopniki drugih oblasti.

Pasijonske predstave v dramskem gledališču

V letošnjem postnem času bodo uprizarjali v dramskem gledališču v Ljubljani pasijonsko dramo »V času obiskanja«. Prvič je bila uprizorjena ta drama 1935. leta na odru Državnega gledališča in igrali so jo v dneh Evh. kongresa pred nunsko cerkvijo. Drama je spisana na podlagi evangelija iz tistega časa, ko so križali Jezusa iz Nazareta. V njih nastopa veliko števil svetopisanijskih in zgodovinskih oseb. Uprizoritev zahteva mnogo priprave, ki se že vršijo. Pasijonske predstave bodo ob delavnikih, nedeljah in o velikonočnih praznikih, na kar občinstvo že danes opozarjamo.

Najdba Grozdetovega trupla

16. februarja so našli približno deset minut proč od gradu Rakovnik, ležeče za ozko skalo, truplo mladca KA Grozdetja Lojzeta, ki so ga partizani na novega leta dan prijeli, ko je hotel iti v Trzinše pri Mokronogu k svojim za nekaj dni na počitnice.

Desno uho je popolnoma odrezano, prav tako tudi desnega očesa ni videti, pač pa zeva od očesa do ušesa globoka rana. Tudi levega ušesa manjka polovico. Roke so sicer cele, a videti je, kakor da so bile zvezane. Pač pa je vseh deset prstov na nogah prirezanih. Truplo je ležalo na goli zemlji in ni bilo niti zakopano.

Truplo nesrečne žrtve partizanskega divjanja in komunistične besnosti so pokopali v št. Rupertu.

S to najdbo je bilo potrjeno, kar smo že prej pisali o nečloveškem mučenju nedolžnega fanta in kar je hotelo zakatno partizansko glasilo z lažmi ovreči.

Taksa na hišno služinčad in na biljarde

Zaradi prenosa davka na služabništvo in taksa na biljarde na Mestno občino je bilo pobiranje obeh davčnin ustavljeno pred potekom prijavnega roka. Sedaj se bosta obe davčnini zopet pobirali, in sicer do konca marca 1945-XXI.

Do tega roka morajo torej davkoplačevalci prijaviti še vse neprijavljene biljarde in plačati takso v sobi 5-I oziroma nabaviti davčno karto v sobi 14-II davčne uprave za mesto v Ljubljani, za vse služkinje za katere dosedaj še niso nabavili davčne karte.

Proti onim, ki bi do tega roka ne plačali obe navedeni taksi, se bo uvedlo kazensko stopanje.

Močvirska dela na Barju

Ljubljana, 15. marca.

Ljubljansko barje zahteva stalne pozornosti s strani svojih obdelovalcev. Poleg velike in glavne skrbi, ki jo posvečajo barju glavne oblasti za izvajanje splošnih načrtov o izsuševanju, je potrebno na barju mnogo podrobnega dela, ki je važno zlasti sedaj spomladi. Skoraj vsak posestnik mora redno kopati in čistiti jarke na svojem svetu, medtem ko večje jarke in potoke daje čistilni glavni odbor za izsuševanje barja, ali kakor mu domačini pravijo »Močvirni odbor«. Na barju je treba računati, da se mora sleherni jarek in potok očistiti vsako tretje leto. Toliko se namreč nabere v treh letih proda, vodnega rastlinstva in drugih naplavin v barijskih strugah. Lani je bilo sicer izredno suho leto, brez večjih nalivov in povodinj, tako da se je v strugah nabralo le malo proda. Zato pa se je bujno razrastlo rastlinstvo. Torej iz prejšnjih let, zlasti iz predlanskega, je ostalo mnogo jarkov zanemarenih, zlasti je »močvirni odbor« lani dal pridno čistiti barijske struge. Letos pa pričakujejo barjani, da bo bolj vlažno leto in da utegnejo priti tudi povodnji. Zato sedaj delavci na barju deloma po naročilu »močvirnega odbora«, deloma po iniciativi zasebnikov pridno čistijo jarke in potoke, pa tudi kopljejo nove. Tako skrbje naši marljivi barjani že sedaj, da se bodo vode mogle lažje odtekati.

Zdravstvena avtokolona obiskuje notranjske kraje

Ljubljana, 15. marca.

Zadnjič smo poročali iz Cerknice o obisku avtokolone, ki je tamkajšnjemu ljudstvu napravila veliko uslugo s svojimi zdravstvenimi nasveti in z vso zdravstveno pomočjo.

Zdravstvena avtokolona se mudi v notranjskih krajih že od začetka meseca februarja. Najprej je obiskala Logatec, nato se je mudila v Planini, nato na Raketu, v Cerknici, v Begunjah pri Cerknici, v Grahovem in ta teden zopet v Planini. V vsakem kraju, ki je hkrati tudi središče večjega okolja, se zdravstvena avtokolona mudi po več dni. Povsod jo prebivalstvo toplo pozdravlja in se zateka k njej po pomoč. Zdravstveno kolono vodi načelnik dr. Duce, zdravstveno pomoč pa izvajajo zdravniki domačini in zdravstvene pomočnice. Avtokolona je nameščena v dveh velikih avtomobilih, kjer je tudi vse instrumentarij, tako da morejo zdravniki povsod opravljati zdravniške preglede in tudi operacije. Doslej je avtokolona na Notranjskem pregledala že več tisoč bolnikov vseh starosti in vseh stanov.

Iz Srbije

Kipar Ivan Dolinar bo obhajal 19. t. m. 50. letnico rojstva. Številni znanci in prijatelji bodo priljubljenemu umetniku sporočili čestitke z željo, da bi še nadalje ustvarjal tako uspešno kakor doslej.

V Belgradu je umrla gospa Elizabeta Šmidova, nadočiteljeva vdova, ki je službovala v Podgorju pri Slovenjem Gradcu. Gospa pa je nekaj časa bivala v Gornjem Milanovcu, od koder se je preselila lani aprila k svojim sinovom v Belgrad. Njen sin je tudi g. dr. Konrad Šmid, član glavne kontrole v pokojni. Blaga mati, ki je v erečnem zakonu s pokojnim soprogram, umrla leta 1928, vzgojila 10 otrok, je učakala lepo starost 79 let. Časten ji bodi spomin, zaljubljeni naše iskreno sožalje!

Prince Evgen v Belgradu. Kakor smo beležili, so ob 10. obletnici ustanovitve nemške skupine v Belgradu imeli v belgarijskem narodnem gledališču premiero igre »Prince Evgen v Belgradu«. Poročilo pravi, da so predstavo oskrbeli nemški gledališki prostovoljci skupine »Prince Evgen«. Banatski rojak Fritz Lois Kramer je napisal to igro, ki je učinkovita in je bila na premieri navdušeno sprejeta. Pesmi je zložil Otmar Hofer.

Novo mesto

V Brusnicah pri Novem mestu je umrl 73 letni Andrej Hudoklin, pristna dolenska grča in ugledni ljudski delavec.

Delovne tekme

Glavna komisija »Delovnih tekem« javlja, da je vpis podaljšal do 31. marca in da se prijavo sprejemajo v Delavski zvezi, Miklošičeva cesta 22, soba 5-I. nadstropje v uradnih urah.

Različne nagrade, ki so določene za Delovne tekme znašajo preko 50.000 lir in se bodo delile pri delovnih tekmah, ki bodo meseca aprila.

Zaplemba imovine upornikov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal odlok, po katerem se zaplenja vsa premoženja in nepremična imovina, brez izjeme, lastnina upornika Gorencja Ivana živ. Ivana in Neže Tommasin, roj. v Raki pri Krškem dne 5. aprila 1907, biv. v Ljubljani, Poljanska cesta št. 69, v prid Zavoda za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini.

Nadalje je izšel istočasno odlok, po katerem se zaplenja vsa premoženja in nepremična imovina brez izjeme, lastnina upornika Semrla Ivana živ. Franca in pok. Godin-Frančiške, roj. 20. januarja 1901 v Planini, biv. v Ljubljani, Gosposvetska cesta št. 16, v prid Zavoda za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljublj. pokrajini.

Pozivajo se po čl. 7. in v izločih kazenskih odredb po členu 8. naredbe z dne 6. novembra 1942-XXI. št. 201 vsi morebitni imetniki premoženja, po katerem koli naslovu in dolžniki, naj prijavijo v 30 dneh od dne objave te odločbe temu Zavodu, Napoleonov trg 7-II, stvari, ki jih imajo, in dolgovce, katere mu dolgujejo, s prepovedjo vrniti njemu ali drugemu stvari ali dolgovanj znesek tudi le deloma plačati.

S štajerskega

60 letnico zveste službe praznuje v Mariboru Antonija Berglezova, ki je 15. marca 1883 stopila v službo pri družini takratnega mestnega zdravnika dr. Arthurja Maljaja. Od takrat služi neprekinjeno v tej družini, in sicer že zdravniškim vnucom in pravnikom.

O zaščitnih sestrah na Spodnjem štajerskem je poročal mariborski dnevnik od 12. t. m., da so v 18 mesecih opravile 25.847 obiskov na domovih. Umrljivost dojenčkov pada.

Organizacija zaščite pri letalskih napadih je bila zdaj izvedena tudi v Celju. Preteklo sredo je sodelavcem predaval o nalogah protiletalske zaščite okrožni protiletalski vodja Wolfram.

V St. Ilju v Slovenskih gorah je čez zimo trajal kuharski tečaj, ki so ga dekleta pridno obiskovala. Na zaključni slovesnosti so dekleta pokazala, kaj se da napraviti s skromnimi sredstvi. Uprizorila so tudi igrice in prepevale štajerske pesmi.

Smrtna nesreča. Preteklo sredo dopoldne se je zgodila na Jakominijevem trgu v Gradcu prometna nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev. 85 letni upokojeni šolnik Anton Poločnik — menda nekdanji profesor celjske gimnazije — je hotel stopiti na tramvaj ki se je že premaknil. Spodrsnilo mu je, padel je pod kolesa in dobil hude poškodbe. Kolesa so mu razmesarila noge, razlila se mu je kri in pretresli so se mu možgani. Kmalu po nesreči je izdihnil v bolnišnici.

Kosilo iz enega lonca v dober namen. Pri Sv. Anli v Slov. Gorah so priredili kosilo iz enega lonca. Ob tej priliki so skupili 2700 mark za zimsko pomoč. Pri prireditvi je sodelovalo pevsko društvo iz Apač.

Tihotapee z devizami pred sodiščem. Pred kazenskim sodnikom drželnega sodišča v Gradcu se je moral zagovarjati 45 letni mariborski trgovec Jože Dobrovnik, doma iz Mozirja, ker je tihotapil devize. Od avgusta 1941 do aprila 1942 je svobodno razpolagal z najmanj 210.000 kunami in 58.000 lirami. Obsojen je bil na 4 mesece zapora, na 2000 mark denarne kazni in na zaplenbo 3588 mark.

80 letnico je praznovala nedavno kmetica Terzija Iglarjeva v St. Lovrencu na Pohorju. Daleč naokoli znana ženica je v visoki starosti še izredno čvrsta.

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 79-letna zasebnica Rozalija Krajšek, 41-letna zasebnica Franciška Kotnik, 16-letni čevljarški vajenec Alojzij Pras iz Silvnice, 88-letna zasebnica Ivana Lešnik s Pobrežja, 35-letna žena polje. uradnika Ačko Jožefina roj. Potokar, 26-letna zasebnica Ivana Krautberger iz Zg. Selnice, 40-letna delavčeva vdova Marjeta Ronšek, 31-letni pomožni delavec Peter Krenčnik iz Selnice, čevljarjev sinček Herbert Lešnik, delavčeva hčerka Terzija Bebič iz Selnice ob Dravi, 72-letni viničar Jožef Perk, 68-letni trgovec Ivan Stieber, zasebnica Fani Fijavž roj. Volavšek. Na Dunaju je umrl posestnik in ključavničar Henrik Dobnik iz Konjice, star 51 let. V Ormožu je umrla 92-letna vdova zdravniška Anastazija Heiss roj. Rupnigg. Na bojišču v Tunisu je padel 27. februarja 20-letni Matija Jug, vojak v polku gorskih lovec, doma iz Maribora. V obrambnih bojih pred Stalingradom je padel 5. februarja inž. Fritz Cihal, vodja radijske patrle, doma iz Maribora.

Zamolčani Napoleon

V papežu je Napoleon priznaval samo cerkvenega poglavarja, ne pa svetnega vladarja; pred raznimi poslanstvi ga je imenoval samo »rimski duhovnik«; izjavil je tudi, da Kristus nima dveh namestnikov, to se pravi papeža in cesarja, ampak samo enega, namreč cesarja, ki ga je Bog postavil za svojega namestnika in predstavnika svoje oblasti na zemlji; potem je na Sveti Heleni priznal, da je mislil končati papežev svetno oblast, s tem da bi napravil iz papeža nekakšnega svojega kaplana, iz Pariza pa prestolnico krščanskega sveta.

Zdaj pa so države tudi Napoleona prisilile, da se je odpovedal svojemu vladarstvu. Na Sveti Heleni je ugovarjal, ker ga niso priznavali in imenovali cesar ali veličanstvo, ampak samo general; in v vsem njegovem jetništvu ga je prav to najhuje bolelo.

»Rajši umrjem, rajši se dam trpinčiti,« je ponavljal Pij VII v ujetništvu, »kakor pa se odpovem pravicam cerkvenega poglavarja.« In na Sveti Heleni je Napoleon ponavljal: »Rajši umrjem, rajši stokrat dam življenje, kakor pa sprejem naslov general Bonaparte.« Tako piše nek njegov življenjepisec, da se je krčevito oklepal cesarskega naslova, kakor se tisti, ki se utaplja, oklepa drobcene bilke.

Toda vsak ugovor je bil prazen. Ko je Bertrand, Napoleonov »veliki upravnik«, ugovarjal v imenu cesarja, svojega vladarja, zoper način, kako so ravnali z Njegovim Veličanstvom, je dobil odgovor, da Anglija ne pozna nobenega »cesarja Napoleona«, ampak samo nekega »generala Bonaparteja«. Bivši cesar je predlagal, da bi smel za rešitev iz tegra sprejeti Durocovo ime ali ime svojega vojaškega pribočnika Muirona, ki je padel v nekem boju; toda Anglija mu je odrekla tudi to, ker je bila to izrecna pravica vladarjev. Nazadnje so ga tudi francoski častniki začeli imenovati samo Napoleon Bonaparte ali preprosto Bonaparte. Nekoč so zakričali nanj: »Pridite ven, Na-

poleon Bonaparte!« Upravnik je poskušal celo priimek Bonaparte nadomestiti s prvotnim Buonapartejem. »Tako se je,« piše neki življenjepisec, »po sedmih imenih v posmehljivem loku z osmim vrnil k izhodišču svojega življenja.«

Ko je bilo Napoleonu že tako slabo, da se je mogel hraniti samo s tekočo hrano in ni mogel več hoditi niti ne z lahka sedeti, je knez Bertrand septembra leta 1820 poskušal pri lordu Liverpoolu s prošnjo doseči, da bi Napoleona premestili v boljše podnebje, in prikazati, da je bolnik nujno potreben rudniške vode. Toda Lowe samo zato ni odgovoril na prošnjo, ker so v njej Napoleona imenovali s cesarskim naslovom.

Prepoved cesarskega naslova je ostala v veljavi tudi po Napoleonovi smrti. Njegov grob so pokrili z nekaj ploščami in opekami, ki so jih pobrali iz nekega nerabljenega štedilnika. Napoleonu zvesti so prosili, da bi smeli nanj napisati Napoleonovo ime. Toda upravnik je dovolil to samo pod pogojem, če bodo napisali tudi priimek Bonaparte. In zato niso nič napisali.

Napoleon je imel papeža zaprtega zoper mednarodno pravo. Pa pogledajmo Napoleonove besede: »Prepeljali so me sem zoper mednarodno pravo in nikoli jim ne bom priznal pravice, da me imajo zaprtega.«

Kraj pregnanstva.

Če izznamemo Fontainebleau, je imel Napoleon oba ujeta papeža na neverdnih krajih, da sploh ne omenjamo lukenj, svili in občestnih gostilnic, kjer sta morala prenočevati na raznih potovanjih. Stanovanje je Pija VI. v mestni trdnjavi v Valenzi se ni v ničemer razlikovalo od kake boljše ječe. Pija VII. so v Savoni spočetka obdajali s skoraj knežjim sijajem, da bi v svetu ustvarili videz, da papež ni jetnik; toda sam je »tako omejil svoje zahteve, da je bilo videti, kakor da se je preprosti redovnik Chiaramonti vrnil stanovat v samoto kakega benediktinskega samostana: stislil se je v tri dvorane sobe s po enim oknom in včasih se je nekoliko sprejel po dvoranskem vrtu, ki je bil dolg komaj petdeset korakov.« (Dobro si zapomnimo te dve okoliščini, ki smo ju pravkar omenili.) Nadalje vemo, da je Napoleon počasi umikal zunanji sijaj, ki ga je sprva dovolil, tako da je tudi sta-

novanje Pija VII. postala prava ječa, kjer so ga imeli pod strogim nadzorstvom in so opazovali vsak njegov gib, da so o njem poročali višjim.

Podobno je bilo Napoleonovo stanovanje v Longwoodu. »Do tedaj,« piše Ludwig, »je bil v Longwoodu hlev. Sele zdaj so ga spremenili v stanovanjsko hišo; črnci in mornarji so pokrili stelo s pogorodno, ne da bi poskrbeli za to, da bi skidali gnoj. Tako se je zgodilo, da je kmalu zatem, ko je prišel tja stanovat cesar, začel oder gniti in se vdirati, tu in tam pa je silila skozenj gnojna brozga, tako da je moral cesar premenjati sobo. Iz hleva za krave in konje ter iz pralnice so napravili stanovanje zanj in za njegove tovariše. Njegova spalnica je bila tesna in temna luknja, s stenami, prevlečenimi s papirjem, od katerega so curljale kaplje solitra. Knjig se je lotevala plesen.« Hišna streha je bila iz desak, pokritih s pokatranjeno lepenko. O'Meara piše, da so bili spoji ne samo pripravljeni za podganje sprehe, ampak je skoznje kapljal tudi katran, ki ga je stopila sončna vročina; kadar pa je šel dež, je voda neovirano tekla v cesarjevo sobo. Vpričo dveh angleških obiskovalcev se je cesar takole razjezil: »Stanujem v tej lesenjaci, kjer me žre vročina ali trpinči mrzla vlaga.« O'Meara pravi, da še nikoli ni videl stanovanja, kjer bi moral človek toliko trpeti od plesnobe in vlage. Antonmarchi pripominja, da je stanovanja vlaga v obeh sobah vse razdevala. Isti omenja, kako se mu spetinja, ko je prvič prišel k Napoleonu, ni posrečilo, da bi ga videl, tako temno je bilo v sobi.

V tej bedni hiši je imel tudi Napoleon tri sobe, prav toliko, kolikor jih je imel papež v Savoni in Fontainebleauju. Prav za prav jih je bilo zanj določenih šest, toda v eni je bil Marchand, neka druga je bila nekakšna sprednja soba za služabnike, prvotno za spalnico namenjena soba je postala zaradi curljanja brozge neuporabna, kakor že vemo, tako da je moral Napoleon spat v isti, ki mu je služila tudi za delovno sobo. Poleti seveda niti v tako imenovani biljardnici ni bilo mogoče vzdržati spričo neznozne vročine, ki je bila v njej, nasprotno pa je bilo pozimi tako pomanjkanje drv, da je moral nekoč Novarre razbiti posteljo, da je podkuril, »kar seveda ni dosti zaleglo«.

DRVARKA MARIJA

TOMAZIČ JOŽE BERANEK JOŽE

39.

Na kolenih ga je prosila:
»Ne kolni! Ne preklinjaj, da pravični Bog še tebe ne kaznuje! Mar ni že dovolj, da nama je poslal takega sinčka? Kaj sva neki zagrešila, da nas tako hudo tepe? Kakšen je neki oni greh, za katerega ne veva? In kdo je kriv?«

Zena se je mučila in žalostila, vse noči brskala in razkopavala svoje življenje od rane mladosti do tega velikega trpljenja, a ničesar ni mogla najti. Obrnila se je k njemu z vprašanjem:

»V mojem življenju ni greha. Ali si morda ti kdaj kaj zagrešil? Ali si morda ti kriv?«

To pa je moža zbledel, kot bi mu srce ovil s trnjevim vencem. Stegnil je roko in vrgel svoji ženi v obraz:

»Ti si kriva! Pri Drvarki Mariji si si ga izprosila takega, saj si takrat dejala, da bi sinčka rada imela, čeprav bi bil norček, siromaček trde glave. Vidiš, to je oni veliki greh, ki si ga zagrešila ti! Ti si torej krivale!«

Zena se je tedaj s prezirom obrnila od njega.

40.

Z vsakim dnem se je povračalo kreganje in prepir med hoka graščaka zaradi neumnega sinčka, ki je rasel telesno kot smreka, njegov duh pa je ostal v temi nerazvit. Znova jo je kot nož zbadalo in mučilo samo eno vprašanje: »Kdo je kriv?«

Zena se je zavedala svoje nedolžnosti, medtem ko je graščak dobro vedel za svoj greh, — pogodbo z zlodejem — zaradi katerega je veliki Pravičnik zdaj kaznoval edinega sinčka in z njim vred oba, njega in mater. Čutil je vse to, zato je tembolj divjal nad zeno:

»Ti si kriva in tvoja Drvarka Marija! Da, da, Drvarka! Zdaj pa imaš! Zdaj res ne bo iz otroka ničesar drugega kot drvar, nori drvar, ali pa še to ne! — Še dobro, če bo zadosti pameten za takega pastirja!«

»Rada ga imam, kakršen je!«

»Rada! Rada! — Ne smem ga več videti! Ali slišiš? — Naj ga vzame k sebi Drvarka Marija ali pa sam zlodej!«

Mestni kmetovalci imajo že dveletno izkustvo za seboj

Ljubljanci so se vojnim razmeram hitro privadili in so dobro razumeli klice: »Obdelati je treba vsak kosček zemlje!« Tam, kjer so bile prej zapuščene parcele in slabi travniki, so sedaj plodni vrtovi in njive, pa tudi marsikatera cvetlična greda se je umaknila koristnim rastlinam. Tretje leto Ljubljanci že »kmetujejo« in kar ponosni smo na to. Privadili smo se zemlji in smo na svoje »kmetovalsko« znanje tudi ponosni z vso pravico.

Kdor je predlanskim in lani sadil, bo to storil tudi letos. Ko sedaj, meseca marca, hodimo med novimi njivami in vojnimi vrtovi ter občudujemo dehtečo zemljo, ki čaka, da bo sprejela plodno seme, vidimo, da so Ljubljanci letos pripravili še več sveta kakor prejšnji dve leti. Da se to sedaj izplača, nam pove jasen račun: Za srednje veliko družino 4-5 članov zadostuje že kakih 1000 kv. metrov obdelane sveta in družina dobi iz take njive ali vrta dovolj krompirja in druge zelenjave za lastno uporabo. Zita seveda ne more pridelovati, sicer pa tudi to med Ljubljanci nihče ne misli. Vendar se v domači prehrani odlično pozna doma pridelani krompir, zelje, koleraba, pesa, fižol in razna zelenjava.

Najtežje delo na njivah in vrtovih je sedaj še v teku, to je namreč oranje in prekopavanje. Le malo je mestnih malih gospodarjev, ki so

mogli dati zemljo zorati. Večina jih je prišlo za lopate in motiko in so sami prelopatili zemljo. Nekateri mali najemniki so se združili in skupno najeli orače. Oranje s konji je danes precej draga zadeva. Pametno so napravili tisti, ki so zemljo zorali ali prelopatili že v jeseni in jo tudi pognojili.

Marca meseca se da nadomestiti zamujeno. Tako vidimo v mestu samem in v okolici povsod marljive delavce, moške, ženske in tudi otroke, kako vihtijo lopate in motike, vozijo gnoj in pripravljajo grede.

Dvoje skrbi ima vsak tak mali gospodar: kje dobiti primerno seme in kje dovolj gnojila. Za seme bi se nekako šlo, večina si je prihranila seme še od lanskega leta, zlasti krompir in grah, za drugo seme pa povprašujejo ljudje pri semenarjih. Hujše skrbi so z gnojem. Ljubljanci niso živinorejci, pomagajo si zato s kompostom, pepelom, sajami, smetmi in slinim. Po ljubljanskih trgovinah je sedaj tudi veliko povpraševanje za umetnimi gnojili, s katerimi si ljudje pomagajo.

Prvi so v obdelovanju vrtoev seveda stari mojstri Trnovčani in Krakovčani, ki so pravi učitelji Ljubljancem, kar se tiče vrtnarjenja. Trnovčani so deloma že posejali zgodnje semence v zemljo, to je korenje, petršilj in deloma tudi berivko in grah, v kratkem bodo posadili in posadili še drugo semenje, kakor pač zahteva vreme.

Med zadnjimi pridejo na vrsto fižol, kumare, buče in druge rastline, ki so za slano občutljive. Za te je čas šele meseca maja. Že sedaj

pa imajo Trnovčani in Krakovčani posejane tople grede.

Ko bo nekoliko topleje bo živahno cvetela kupčija s sadikami, zakaj prav ti novi mali pridelovalci so izvrstni kupci sadik, ker sami po večini nimajo toplih gred.

Tako gremo Ljubljanci v tretje leto našega mestnega »kmetovanja« in »vrtnarjenja« in budi se nam upanje, da nam bodo naše njive in vojni vrtovi tudi letos dali obilen pridelek.

Ljubljanski mali gospodarji imajo sedaj nove prostore

Razgibana delavnost ljubljanskega društva je že doslej potrebovala in uporabljala lepe pisarniške prostore, kamor so prihajale množice malih gospodarjev predvsem po krmila. Pisarna na Gallusovem nabrežju je bila vedno polna in skladišče poleg je oddajalo znatne množine krmil. Že za to je bilo često pretesno. Nobenega prostora pa ni bilo za posvetovanje in strokovne razgovore, za veterinarski posvet in za vso drugo delovanje, ki je potrebno, da ga izvaja ljubljansko društvo, predvsem pa Zveza, ki mora skrbeti za napredek vsega malega gospodarstva pri nas. Nujnost, da si pridobita obe ustanovi — Zveza in ljubljansko društvo — več prostora, je bila na dlani.

Sedaj imata Zveza in ljubljansko društvo nove prostore. Poleg dosedanjih pisarniških prostorov na Gallusovem nabrežju, ki jih je prevzela v uporabo Zveza za trgovske svrhe, je sedaj na razpolago novo, obširen in lepo opremljen lokal, kjer bo odelj družveno torišče in posetovalnica, kjer so bodo rodile in obdelovale pobude za razmah malega gospodarstva.

Ljubljana

Koledar

Torek, 16. sušca: Hilarij in Tacijan, mučenca; Heribert, škof; Agapit, škof.
Sreda, 17. sušca: I. kvatre; Patrik, škof; Jedert, devica; Jan. Sark., mučenec.

Obvestila

— Slovensna maša zadušnica za obletnico tragične smrti akademika Jaroslava Kiklja bo v ljubljanski stolnici v četrtek, 18. marca ob 7 zjutraj.

Trije glasbeni velikani so zastopani s svojimi komornimi deli na jutrišnjem koncertu Poltronierijevega kvarteta v veliki filharmonični dvorani. Italijansko klasično literaturo zastopa Luigi Boccherini, ki je prvi začel pisati skladbe komornega značaja in jih napisal več deset, ki so stalno na koncertnih sporedih. Mojstri Poltronierijevega kvarteta bodo izvajali jutri kvartet v Es-duru. Čisto klasiko zastopa Beethoven s svojim Kvartetom op. 74, ki je poleg Haydna in Mozarta ustvaritelj in največji reprezentant kvartetske komorne glasbe. Iz slovanske literature pa bo izvajal Smetanov kvartet »Iz mojega življenja«. Troje veličastnih del v sijajni izvedbi. Koncert bo jutri, v sredo zvečer ob pol 7 v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

Sv. Frančišek Asiški je spreobračal ljudi k pravi veri na najrazličnejše načine. S pišči, s kuhinjo, z mello. Kako je to naredil in še mnogo drugega iz življenja tega velikega svetnika boste videli v Gheonovi igri »Božji trubadur Frančišek«, ki jo bodo igrali Veliki Frančiškovi križarji na Jožefovo v Frančiškanski dvorani. — Ker bo na praznik pred blagajno naval, si pri-skrbite vstopnice v predprodaji pri Siligiju.

»Praznik cvetočih češenj«, dan veselja in dan mladosti, praznik življenja in smrti. Komaj spočeta ljubzen mora umreti, da opere greh v preteklosti. Čeprav je žrtev velika se zdi, da jo zaman, a nasprotno čujemo, da nobena žrtev, ki očisti in opere, ni zaman. Kako kruto so včasih igra usoda, bomo videli v nedeljo 21. marca ob pol 6 popoldne na Rokodelskem odru v Klubundovi drami »Praznik cvetočih češenj«. Opozorjamo, da si obištevno priiskri vstopnice v predprodaji, ki bo v nedeljo od 10 do 12 in tri ure pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-I, desno.

Nova zasedba dveh glavnih partij v Mozartovi operi »Beg iz seraja«. V petek bo nastopila izven abonmaja debutantka Nada Stritarjeva kot Konstancia, partija Blonde pa je zasedena namesto obolele Polajnarjeve z Ivanka Ribičeva. Tako bo nudila petkova predstava zanimivo spremembo, ki bo gotovo pritegnila občinstvo. Nada Stritarjeva je gojenka Državnega konservatorija in učenka rektorja Julija Betetta ter glasovno mnogo obetajoč talent. Gospa Ribičeva je pela že pred nekaj leti Blondo s prodornim uspehom. Ostala zasedba bo običajna.

Za stare in onemogle Ljubljance v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je uprava Sindikata lokalnih železnice v Ljubljani poklonila v počastitev spomina svojega dolgoletnega in za služnega člana uprave, gospoda inž. Antona Klinarja, gradbenega direktorja v p. 1500 lir. Dobrotnikom starih in onemoglih Ljubljancem v mestnem zavetišču v Japljevi ulici izrekla mestno županstvo najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

Premiera Humperdinckove opere »Janko in Metka« bo v četrtek za red Premierski. Tri dejanja. Libreto Adelheid Wette, prevod Niko Stritof. Osebe: oče — Janko, mati — Polčeva, Janko — Golobova, Metka — Mlejnjkova, Hrnstaj-baba — Korlovec, Trosi-možek — Barbičeva, Rosi-možek — Urbančičeva, otroci, angeli. Dirigent Niko Stritof, režija in scena C. Debevec, koreograf inž. P. Golovin, zborovodja R. Simoniti.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Torek, 16. marca ob 17.30: »Veliki mož«. Red Torek.
Sreda, 17. marca ob 17.30: »Jesene«. Red Sreda.
Četrtek, 18. marca ob 17.30: »Ples v Trnovcu«. Red Četrtek.

Opera:

Torek, 16. marca: Zaprlo.
Sreda, 17. marca ob 17: »Evgenij Onegin«. — Red A.
Četrtek, 18. marca ob 17: »Janko in Metka«. — Premiera. Red Premierski.
Petek, 19. marca ob 14: »Princeska in zmaj«. Mladinska opereta. Izven. — Ob 17.30: »Beg iz seraja«. Izven. Prvi nastop Nade Stritarjeve. Cene od 28 lir navzdol.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 12. marca ob pol 6 popoldne: Klubundova drama: »Praznik cvetočih češenj«. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10 do 12 in tri ure pred predstavo v društveni pisarni, Petrankova 12-I, desno.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Kar je bilo pri napadu na Johnsona upoštevanje vredno, je bilo to, da se je mož, ki je izvršil napad, izdajal za žabarja.

Elk je prav dobro poznal organizacijo žabarjev ter je zaradi tega prav tako dobro vedel, da se ne bi prav noben žabarjev privrženec drznil zlorabliti imena glavarja žabarja Številka 1.

Elk ni mogel razumeti, zakaj bi naj ravno žabar osebno počastil Johnsona s svojim obiskom.

»Ali vi mislite, da je bil res žabar osebno?« ga je vprašal skeptično. »Bil je žabar sam ali pa eden njegovih zaupnikov,« je rekel Johnson z dobrohotnim smehljajem na licu. »Vidite, pogledajte me.«

V sredini njegovega rožastega pivnika je videl Elk žabarjev vsemogočai znak. Tudi na vratnih podbojih je bilo več takih znakov.

»To je bilo torej narejeno kot v svarilo?« je vprašal Johnson.

»Zdaj imam dovolj časa, da se navadam na to svarilo, preden kaj ukre-am.«

»Bodite veseli, da so vas le s korobačem,« je dejal Elk veselo. »Kajti na svetu so še slabše reči v rabi pri takih

rokomavharjih. Ali morda kaj pogrešate?«

Johnson je odkimal. »Ne, ničesar ne pogrešam!«

»Ali imate morda tukaj kake zasebne Maitlandove papirje, ki ste jih prinesli s seboj, ali ki ste mu jih morali pokazati izročiti?« ga je vprašal Elk zamišljeno.

»Vaše vprašanje je zelo ljubezni-vo,« je rekel Johnson smeje in mežikaje z očmi.

»Tukaj nima niti najmanjšega dokumenta niti najmanjšega vrednosti. Prej sem bil seveda navajen, da sem prinesel razno delo iz Maitlandovega urada domov ter sem tudi večkrat čez polnoč sedel pri kakem zamrznem aktu. To je tudi vzrok, zakaj je moje slovo od njega velik dokaz nevhvaležnosti, ker sem za podjetje živel in delal. Toda če želite, lahko pregledate vsebino vseh predalov mojih omar. Zagotavljam vas, da sem zelo vesten možakar in vem za vsak tudi najmanjši komadič papirja, ki je pri meni.«

Na poti domov je Elk premišljeval o vsej zadevi. Bil je v resnici vesel, da je nov problem v rešitvi uganke o žabarju in njegovi bratovščini nekako poizvil.

43

Kapetan Gordon bo gotovo vso odgovornost do predsedstva vzel na svoja ramena: toda kriminalnemu policistu se je gospoda tam zgoraj zdela enako strašna kakor sam žabar.

22.

Preiskava.

Elk je sklenil, da bo rano obiskal postajni kolodvor, kjer je bila spravljena torbica. Ko se je drugo jutro zbudil je bil ves zavzet z mislimi s preiskavo.

Čeprav je točno vnesel podatke o vlovu pri Johnsonu v svoje dnevno poročilo ter zaklenil zeleni garderobni listek v svoj safe, je bil le preveč obremenjen z delom, da bi se takoj podal v garderobo na kolodvoru. Dik je najprej odšel pred disciplinsko sodišče policijskega ravnatelstva, ki bo vodilo preiskavo o Millsovem umoru, ki je bil takorekoč umorjen pred očmi policije. Medtem mu je dal Elk poročilo o vlovu v Johnsonovo stanovanje. Ko se je vrnil v urad, je odklenil svoj safe z namenom, da vzame zeleni garderobni listek.

»Ta listek je bil pritrjen na nekaj drugega,« je rekel Dik, ki je listek obračal proti svetlobi. »Tukaj je popolnoma nov odvis sponke za papir. Morda nam bo to kaj služilo v informaciji.«

»Ah, bojim se, da nama bo gospoda od zgoraj malo zagodla,« je rekel Elk vzdihujoč.

»Ne delajte si iz tega prav nobenih

skrbí,« ga je tolažil Dik. »Naši prijatelji tam zgoraj so tako veseli, da smo našli pogodbo, da nam ne bodo vzeli vsega tako hudo v račun ter naju preveč nadlegovali.«

To je bila imenitna prerokba, ki se je čudno natančno izpolnila.

Ko je Elk stopil pred gospodo, pred vse te policijske svetnike in šefe, ki so sedeli okrog zelene preiskovalne mize, je videl v svoje veselo presenečenje, da je bilo zadržanje njegovih predstavljajenih prej prijazno zanimanje za zadevo kot pa strogo presojanje dogodka.

V navadnih okoliščinah bi bil Hag-nov beg vzrok za uvajanje strogih mer proti odgovornim činiteljem,« je rekel policijski predsednik. »Toda v tem slučaju jaz ne bi izrekel nobene graje. Resnica je, da so žabarji izredno vražje.«

Vsi ostali člani preiskovalne komisije pa niso bili tako prijazni z Elkom kot policijski predsednik.

»Res je,« je rekel neki plešasti policijski svetnik, »da sta bila v enem tednu umorjena dva člana žabarjev in to pred očmi policije, in — tudi pred očmi policije — je pobegnil jetnik iz varne celice! To je zelo neprijetna zadeva, kapetan Gordon! Zelo slabo je to!« je zmajeval z glavjo.

Morda bi se vi, gospod policijski svetnik, malo zabavali s preiskavo,« je rekel Dik. »Tukaj ni govora o navadnem, vsakodnevnem razbojniškem ti-

pu. — Visoko predsedstvo bo pač v tem slučaju priznalo, da je zločinec izredno prekan in mogočen, ter bo zaradi tega moralo pač dovoliti marsikaj, kar v drugih slučajih ne bi. Toda jaz žabarja že poznam!« je rekel skromno.

»Vi, da ga poznate? Kdo je to?« ga je vprašal predsednik ne verujoč njegovim besedam.

»Čeprav je zelo lahko za mene, da dobim danes ali jutri zaporno povelje za žabarja, tako ni tako lahka zadeva, ustvariti in predložiti državnemu pravniku trden in zanesljiv dokazilni material. Še za nekaj časa vas moram prositi odloga.«

Ko sta se Gordon in Elk vrnila v svoj urad je rekel Elk skrivnostno šepetaje: »Če je to bila potegavščina, je bila najlepša, kar sem jih doslej slišal!«

To nikakor ni bila potegavščina,« je odgovoril Dik mirno.

»Za božjo voljo, kdo pa je žabar?« Dik je odkimal. »Prosil bi vas zelo nujno, da se zdaj pozanimajte za garderobni listek in njegovo vsebino,« je dejal dostojanstveno.

Elk je hitel ves zmeden na postajo, kjer je bila spravljena torbica. Predložil je zeleni listek, plačal zahtevano pristojbino in prejel je rujavo torbo.

»Tako, moj sinček,« je dejal sedaj Elk železniškemu uradniku, ko mu je predložil svojo izkaznico, »sali mi morate veste povedati, kdo je pustil tukaj to torbo?«

Doolittle, čudno »čudo« med letalci

Pikra resnica o sedanjem vrhovnem poveljniku ameriškega letalstva v Severni Afriki

Ko se je Ernest Udet, poznejši nemški letalski general, podal v Buffalo (v Združenih ameriških drž. ah), da tam razkaže troje svojih novih letal, se mu je približal neki 30 letni letalski častnik, ki se je predstavil za poročnika Jamesa Doolittlea. Prosil je Udet, naj mu dovoli, da z enim njegovih letal malo poleti. Udet je seveda rad uslišal željo svojega tovariša-letalca.

presenečenje v Buffalu —

Nekaj minut je z živim zanimanjem spremljal z očmi navdušenega letalca, a kmalu ga je pri tem opazovanju prevzela groza in zaskrbljenost. Marsikaj mu je bilo znanega o drznih letalskih akrobacijah in zaradi svojih naravnost norih vrstolomnosti v zraku so ga obdruževali tisoči in tisoči gledalcev, a kaj takega, kar je zdaj počenjal pred njegovimi očmi tisti mladi Doolittle, še ni videl. To ni bil več letalski polet, pač pa izkivanje smrti in res ne bi bilo nič čudnega, če bi to svojo predrznost Doolittle moral plačati z življenjem.

Veliki buffalski časopisi so drugi dan med drugim pisali, da je Udet, ko je gledal drznega Doolittlea, venomer vzklikal: »Ubogo moje letalo!« A letalo in letalec sta pristala nepoškodovana, a če je mladi ameriški letalski častnik mislil, da je njegovo drzno polet zbudil na Udetu kakšen globlji vtis, se je bridko zmotil.

— in nad Sredozemskim morjem

Cez petnajst let se je isti James Harold Doolittle, ki je bil medtem postal že brigadni general, pojavil z velikim ameriškim štirimotornim bombnikom nad Sredozemskim morjem v višini 1500 m. Bilo je to 8. novembra 1942. Priletel je tja, da bi se srečal s kakim nemškim letalcem, — piše Wilhelm Arutz v reviji Wehrmacht, iz katere povzemamo to poročilo — a zanj to srečanje ni bilo tako prijetno, kakor tisto med 15. leti v Buffalu. Neko nemško letalo je opozorilo na ta ameriški bombnik. Ameriško letalo se je potem skušalo spustiti ter v divjem poletu čez morje dospeti do afriške obale.

Ameriško letalo je bilo nekajkrat zadeto, eden pilotov pa težko ranjen. General je moral sam priti na letalovo krmilo. Letalo je kljub svojim težkim poškodbam le prispelo na alžirsko pristanišče Sidi-bel-Abbas. Doolittle je prišel v Alžir, da se etavi na razpolago vrhovnemu amerškemu letalskemu poveljstvu.

Malo čudno je bilo tisto letalsko brodogrje

ki so mu ga zaupali. Njegova dvanaesta skupina letal je bila že nekaj mesecev v Veliki Britaniji, kjer je letalce poučeval general Karl Spaatz. Iz Anglije so poleg tega prispeli tudi padalci, ki so se spustili na tla pri Oranu. Z angleških letalonosilk na Sredozemskem morju je prišlo v Alžir nekaj »Spittfirejev« in nekaj angleških torpednih letal z oporišč na Sredozemlju in tudi nad temi je prevzel poveljstvo Doolittle.

S tem letalskim brodogrjem je Doolittle začel osvajati Sev. Afriko. V Alžiriji in v Maroku je bilo nekaj malega francoskih bojnih letal vrste »De-

Številke o sedmih letih boljševiskega klanja

Rim, 15. marca. s. Da dobimo pojmo o načinih, ki so jih drž. sovjetska policijska policija, je treba omeniti, da je v letih 1917 do 1923 pomorila: 11.240 duhovnikov, med temi 25 škofov (iz teh števil je razvidno, kakšno sovraštvo do vere navdihuje komunizem), 311.260 razumnikov, med njimi 6.575 profesorjev ter 8.800 zdravnikov, 54.850 častnikov, 2560.000 vojakov, 10.500 policajev, 48.000 orožnikov, 19.850 uradnikov, 192.000 delavcev in 815.000 kmetov.

Najboljši zdravniški tovariš

Sloviti grški zdravnik Galenos (živel od 131 do 201), osebni zdravnik rimskega cesarja ter mož, ki je napisal več strokovnih del, ki so bila še tisoč let po njegovi smrti precej odločilna med zdravniškim svetom, je zapisal tudi te besede: »Najboljši zdravnik je narava, ker pozdravi tri četrtine bolezni, ne reče pa nikdar nič slabega čez svoje tovariše.

Dve novi slike iz predzgodovinske dobe

Iz Stockholma poročajo o zanimivi najdbi iz predzgodovinske dobe. Gre za dve primitivno izdelani sliki na kamen, sliki, ki predstavljata severnega jelena. Našli so ti starinski »umetniki« pred nedavnim sredi nekega jezera. Pravijo, da sta izredno dobro ohranjeni, čeprav sta po umenju strokovnjakov stari že najmanj tisoč let, in da se na njiju še prav dobro pozna rdeča barva, ki jo je bil »umetnik« iz predzgodovinske dobe uporabljal.

voitine«. Ni bilo težko opraviti s temi francoskimi letali, ki jih je bilo po številu dokaj manj. Do zloma Francije v poletju 1940 je bilo v franc. Severni Afriki nič manj ko 200 letališč. To je zelo olajšalo Doolittleu njegovo nalogo. Ni mu bilo treba graditi novih letališč, tista pa, ki so jih Amerikanci tam dobili, so bila v brezhibnem stanju.

Potihnil je glas »prvih tromb«

Pijano navdušenje pa se je kaj kmalu sprevrglo. Od številnih glasov, ki so opozarjali, da ni treba gledati preveč rožnato na položaj v Severni Afriki, so bile besede, ki jih je zapisala ugledna revija »Time« meseca decembra v svojem poročilu o položaju v Afriki: »Niti letališča, niti veliko število naših letal ne zagotavljajo zaveznikom gospodstva nad Sredozemjem in s tem nad potjo, ki drži v Evropo. Tudi če bi Angleži in Amerikanci zavzeli Bizerto, to pomorsko in letalsko središče Tunizije, ki je 260 milj oddaljena od Malte in 150 milj od Sicilije, ne bi mogli reči, da so gospodarji Sredozemlja.

Dokler imajo osne sile v rokah Sicilijo in Sardinijo ter dovolj letal, da z njimi lahko nastopajo z letališč na teh dveh otokih, vojna še ne bo končana in bo draga. Da si zagotovijo oblast nad Sredozemljem, morajo zavezniki zasesti Sicilijo, Sardinijo in majhni, a zelo pomembni otok Pantelerio, ki je zdaj italijanska.

To besede so čisto nekaj drugega kakor pa je bil glas prvih tromb. Doolittle je medtem že napredoval v višjega generala, a iz tega, kar se je potem zgodilo, se vidi, da ni mogel opraviti naloge, ki mu jo je bil zaupal Roosevelt.

Doolittlejeva življenjska pot

Doolittle se je rodil leta 1897 v Alahcedi v Kaliforniji. Svojih mladih let pa ni preživel v tej deželi filma pač pa na skrajnem severu, na Aljaski. Ko so leta 1880 odkrili yokonski zlati rudnik in so razni pustolovci začeli naravnost preplavljati Aljasko, je bil ob koncu prejšnjega stoletja med tistimi, ki so odšli na lov za zlatom, tudi Doolittlejev oče. Naselil se je v Nomeju ob Beringovem prelivu, ki loči Aljasko od Sibirije. Preživel je tam nekaj let, ne da bi dosegel kakšno uspehe. Življenje med tankajšnjim preprostim ljudstvom, ki je imelo svojevrstne navade in običaje, je imelo odločilen vpliv na mladega Doolittleja.

V šoli je bil najmanjši med vsemi. Ker pa je med tem ljudstvom veljal »zakon močnejšega«, je Doolittle precej trpel. Ta vzgoja se še danes pozna na njem. Zrasel je v moža, ki še danes višje ceni nasilnost kakor pa disciplinirano silo, ki jo uravnava duh.

V prvih letih prejšnje svetovne vojne je hodil v neko kalifornijsko rudarsko šolo. Ko pa so šle Združene države v vojno, so tudi njega vtaknili v vojaško suknjo. Najprej je bil dodeljen nekemu oddelku za vzdrževanje zvez, pozneje pa je postal letalec, ker je ameriška vojska čutila veliko potrebo po letalcih. Postal je letalski podporočnik in je poučeval letalstvo.

Znal je samo leteti in nič več

Po končani prejšnji svetovni vojni se je Doolittle znašel pred velikimi težavami. Nicesar se ni bil naučil. Ni postal inženir, pač pa je znal samo leteti. In to svoje znanje je izkoristil. Posvetil se je letalskim akrobacijam in časopisi so iz njega naredili »stuntmana« — čudo med letalci. Letalstvo je bilo njegova strast. Ker pa je spoznal, na more njegove sposobnosti izpopolniti je tehnična veda, se je v letih 1922-23 posvetil proučevanju aerodinamike. Kmalu nato pa je skušal spet iti v vojaško službo in je tudi uspel. Postal je poročnik in ves čas, odkar je bil vojak, ni izgubil stikov z velikimi letalskimi tovarnami. Leta 1926 se je z letalom vrste »Curtiss-Wright« odpeljal v Cile, da bi poskušal vzeti ta trg Nemcem. Usoda pa je hotela, da mu njegovi stiki z Nemci niso prinesli sreče. Ni uspel.

Šele Roosevelt ga je povzdignil

Zdi se pa, da vojski ni bog ve koliko pomenil, če je bil leta 1930 še vedno samo poročnik in če je spričo preveč skromne kariere sklenil zapustiti vojsko in se posvetiti industriji. Postal je uslužbenec družbe »Shell-Oil Co.« V vojsko se je vrnil šele tedaj, ko je prišel na oblast Roosevelt. Dobil je nalogo, da preuredi letalsko industrijo. Od tega trenutka dalje je šla njegova življenjska pot naglo navzgor. Ko je Roosevelt začel s svojo politiko pritiskanja na Japonsko, je bil Doolittle že polkovnik.

Z napadom na Tokio se je samo osmešil

Šele v sedanjih vojni je postal znan. Takoj po svojih porazih pri Pearl Harbourju, na Filipinih in na Javi so Amerikanci začutili potrebo po »zdra-

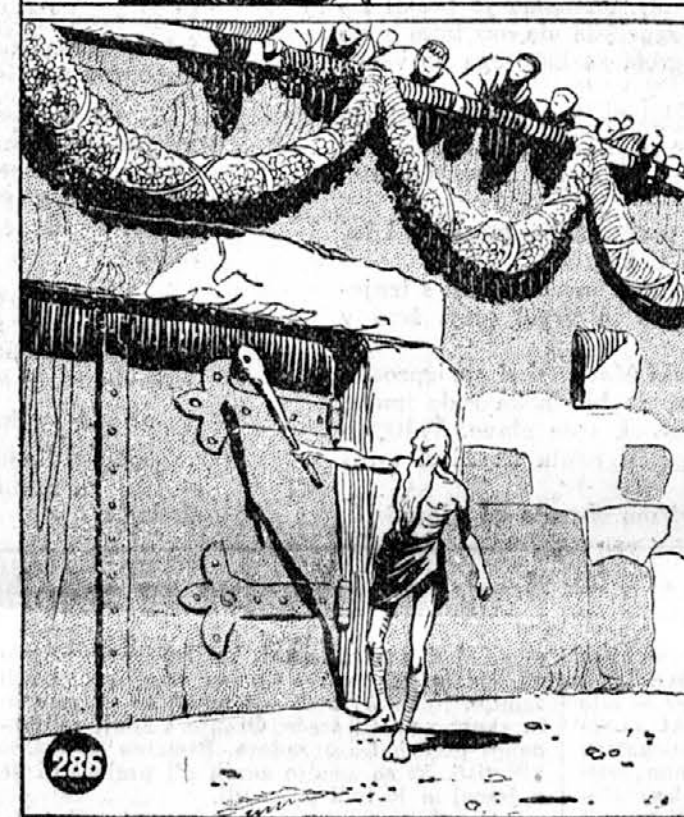
HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

285.
Število borilcev se je bolj in bolj krčilo in nazadnje sta ostala v areni samo še dva. Z vilami so ju porinili skupaj. Ko sta s ščiti trčila drug ob drugega, sta oba treščila na pesek in se tam zaklala.

Ko so njuni trupli odvrlekli, so prihiteli dečki, s cvetjem okrašeni, ki so sledove krvi zagreblili s svežim peskom ter jih posuli z žetranom.

286.
Zatem so se presunljivo oglasile trobente, znamenje, da se bo zdaj začel pravi borilski nastop, ki ga je ljudstvo drhte pričakovalo in na njegovo izid ter na posamezne gladiatore stavilo lepe denarje. Tisoči oči so se obrnili k velikim vratom, proti katerim je molče šel človek oblečen v Harona, čolnarja, ki vozi duše na oni svet. Ta je trikrat v mrtvaški tišini potrkal na vrata s kijem, kakor da kliče v smrt tiste, ki so za njimi skriti.

vilu» in Doolittle je bil tisti, ki je organiziral prvi ameriški napad na Japonsko. Ta korak pa seveda ni mogel imeti nobenega vojaškega pomena. Pa tudi če naj bi bil imel te ta namen, da bi spet dvignil duha med ameriškim ljudstvom, se je napad na Tokio (18. aprila 1942) ponesrečil.

Komaj se je Doolittle vrnil s svojega poleta, že so ga ameriški časopisi začeli na vso moč povzdigovati. Naredili so ga za »narodno junaka«. Pisali so, da je bil njegov polet nad Japonsko nekaj veličastnega ter so pretiravali škodo, ki da so jo njegova letala povzročila na japonskem. Zlasti pa so poudarjali, da pri tem svojem poletu ni izgubil niti enega letala. Japonci pa so poročali čisto drugače. Le najpozornejši Amerikanci pa so šele konec lanskega leta zvedeli iz nekega kratkega Doolittlejevega življenjepisa, da so Amerikanci pri tem letalskem napadu na Tokio izgubili od šestnajstih letal, kolikor se jih je udeleževalo napada, veliko večino, mnogo letalcev pa je bilo ujetih. Toda to — pripominja mož, ki je pisal njegov življenje-

pis — ne zmanjšuje prav nič Doolittlejevega pogauma.

»Doolittle« — »nesposoben«

Da pa je Doolittle postal v Ameriki tako splošno znan, je treba pripisovati nečemu, kar bi se njegovim rojakom utegnilo zdeti naravnost smešno: Beseda Doolittle pomeni namreč »nesposoben«. Ime Doolittle potem kaj pogosto najdemo v ameriški in angleški književnosti. V neki zbirki mladinskih knjig je dr. Doolittle, majhen, debel možič z debelim nosom, ki je doživel nešteto smešnih pustolovščin z živalmi. Bernard Shaw je kretil z imenom Doolittle neko osebo v svojem »Pignalionu«. In če revija »Time« piše — končuje svoje pisanje Arutz — da bo »Doolittle imel še dokaj opravka«, se to pravi, da tudi Amerikanci, ko zbijačo sale na račun njegovega imena, ne dokazujejo, da bi v moža, ki nosi to ime ter v njegove uspehe bog ve kako zaupali.

TONE GLAVAN: Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN

»Tukaj, zraven mene,« je odgovorila žena. Približal se je počasi in tiho, da bi ga ne zbudil, če morda spi. »Kar korajžno!« se mu je žena smejala. »Saj ne spi, gleda.« Boštjan je obstal in gledal otroka in otrok njega... »Kakšen se ti zdi?« je vprašala Minka. »Lep je,« je dahnil in hvaležno pogledal ženo. »Tvoje oči ima,« je dejala Znidarica, ko je prišla bliže. »Moje? Zdi se mi, da so Minkine,« je odgovoril in se sklonil. »Kajpaj, to so tvoje oči, Minka!« »Tvoje, tvoje, Boštjan. Kar dobro poglej!« se je Minki dobro zdelo možovo ogledovanje. »Pa kako lep fant!« se je on še vedno čutil in se ga kar ni mogel nagledati. On se je samo smejal. V tem je bila vsa njegova ereča. Potlej je sedel k otroku, ga božal po licih s svojimi okornimi prsti in se nagnil k ženi ter jo poljubil na usta. »Hvala ti, žena.« Minka mu je odgovorila z očmi. Naslednji dan so nesli Judežka h krstu. Dali so mu ime svetega Boštjana. Običaju mora človek ostati zvest. Prvorojenec mora nositi očetovo ime. Boštjan je pripravil doma kar majhno evatbo. Poljal se je v Lisee po vino, Pepa je morala speči pogače in štruktje. Mana pa je očistila hišo. E, to ni kar tako, če se rodi pri hiši otrok, bodoči gospodar! To je bilo v decembru, nekaj dni pred božičem.

Stari Jerneje je imel z vnučkom posebno veselje. Peetoval ga je, ujkal, se smejal njegovim drobnim očkom, širokemu nosu in majhnim ustkom. Božal ga je in miloval. V njem je zaživel lastna mladost, otroštvo, ki se je sam ne more spominjati, ker mu spomin ne seže tako daleč nazaj... Saj tak je bil on sam, stari Jerneje, sivi možiček, ki bo vsak čas prestopil z eno nogo v grob in potlej še z drugo... Da, čisto tak je bil. Vsi otroci so enaki, dobri, lepi in srčkani kot igračke... Šele pozneje jih svet pohuja in pohudobi. O, če bi bil Jerneje na pravem mestu, bi svet čisto drugače uredil. Otroci bi ne pustili nikamor k ljudem, ker bi jih pohudobili. In počasi bi zrasel nov svet, dober, ljubezniv, ki bi ne poznal prelivanja krvi, vojske, tožba in preprirov... Pa Jerneje nima nobene besede, žal mu je. Ko je to menil k Minki, mu je iz vlnudnosti samo pokimala in šla za delom, sin se mu je smejal, ko pa je govoril o tem s Pavličkom, se mu je zarežgal kakor žrebec ter dejal: »Na otročje ti gre, stari Mar mišliš, da bi ne poskusili, če bi bilo pametno. Beži, bolj so še ljudje pametni kot ti in vsa naša vas skupaj. Take stvari kar pri miru pusti in misli rajši na zadnjo uro.« Starček je bil hud. Rad bi mu jih vrnil, pa se je tako razburil, da ni mogel nobene reči. Bruhal je sicer besede iz sebe, a ni mogel nič določnega povedati, ker so mu v srcu prekipela čustva ljubezni do otroka, ki jih drugi nekam čudno ljubijo. Saj ljudje ne znajo ljubiti, ne, tudi on ni znal. Ko se je oženil in mu je žena rodila dva sina, je bil vesel, res vesel, da je šel in se napil, posebne ljubezni pa skoraj ni čutil. Ze, postavil bi se zanje, če bi tako naneslo, ali pa koga prelomastil, če bi jim kaj prizadejal, več pa prav govoriti ne. Nič se ni zavedal — ali pa samo malo; tega se ne more več spominati —, da so otroci kri njegove krvi, del njega samega in žene. Rodil jih je več ali manj iz navade, ker svet mora biti... Tudi matere bi moral človek šele izšolati. Rodi lahko vsaka, ki je zdrava, ljubiti in vzgajati jih pa marsikatera ne zna in ne bo nikdar znala. To je čudna reč! Danes je malo bolje. To vidi pri Boštjanu, ki se otroka kar nagledati ne more. Snedel bi ga, če bi ga mogel in če bi mu ne bilo potlej hudo po njem. Stari vidi, da se svet spreminja. Kajpa, pamet, pamet in srce...

»Op, Janček! ga je prijel za ročico, ko mu je hotel puliti osivlele brke. »Nikar, Janček, veš, to buba,« se mu je smejal. »Le čakaj, ko boš velik, boš imel tudi ti take laske, brke, se temu pravi. Uuu, kako boš velik in lep fant! Punčaro se bodo kar pulile za teboj.«

Otrok ga je debelo gledal in ga še bolj vneto potegnili za brke.

»To buba, ps, Janček! se mu je starček odmikal.

Janček je stegoval ročice in vrtinčil pretke.

»Nič me ne boš, nak.«

Ponudil mu je fižola. Janček ga je nekajkrat obrnil, si ga površno ogledal in zaludeč proč.

»Ti lumpek, ti!« ga je pokaral stari oče v smehe in se hotel skloniti po punčko iz cunj, da bi zamotil otroka.

Medtem pa ga je Janček z vso močjo potegnili za brke in ga vlekel kakor blavec konja za povodec. Raztegnil je oči, usta so mu zažarela in prišel se je drobno smehljati. Oče se je napravil kot da ga silovito boli. Skremžil je obraz in blinil jok. Janček je odnehal in pričakovanjem gledal očeta. Ko je videl, da se ne joka več, ga je zgrabil znova in nič mu ni bil mar očelov jok.

Tako sta se včasih preigravala po vse popoldneve. In otrok je bil najrajši pri starem očetu. Kadar je bil v materinem naročju, je kar hitro kobacal od nje in krilil z rokami proti očetu, ki se mu je od daleč smejal in ga z rokami vabil. Mamica je morala vselej odnehati in ga izročiti očetu v varstvo.

»No, Janček, pojdi k atku!« mu je Minka prigovarjala in ga hotela dati Boštjanu. Toda otrok se je zajokal. Ne, on gre samo k očetu. (Na Dolenjem imenujejo starega očeta samo očeta, očeta pa kličejo ata.) Šele ko je bil v očetovem naročju, je bil zadovoljen. Skakal je, prestopal z nogami, da je odvrgl vse plenice in cunje, ki se mu jih je ovila mama zaradi mraza, in ostal v sami janki ter kazal golo ritko.

»Uuu, nagec!« se je smejal oče in ga trepljal po nagoti.

»H, hi, hi!« je blebela! otrok, poskakoval in tresel svojo zadnjico, kot bi poganjal lesenega kojka v kalop.